

Соларьова Д.В.

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
студентка 3 курсу факультету підготовки кадрів для ДПтС України*

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАПОДІЯННЯ СМЕРТІ З НЕОБЕРЕЖНОСТІ

Актуальність дослідження обумовлюється високою суспільною небезпечністю (тяжкістю) такого злочину як вбивство, а також наявністю законодавчої класифікації різних видів вбивств. Будь-який вид вбивства, передбачений законом про кримінальну відповідальність, посягає на найвищу соціальну цінність - життя людини. Вчинення вбивства порушує норми та засади Конституції України та найважливіших міжнародних конвенцій, що стосуються захисту прав людини. Відповідно, захист суспільних відносин у сфері кримінально-правової охорони життя повинен стати пріоритетним у галузі кримінального права.

Етимологічно термін «вбивство» походить з латинського «homo» «людина» та «caedo» «вбивство», також може використовуватися термін «гоміцид».

До прийняття КК 2001 р. в українському законодавстві було відсутнє нормативне визначення поняття вбивства, тому науковці намагалися сформулювати його на теоретичному рівні.

Наприклад, в теорії радянського кримінального права існували, зокрема, наступні визначення. А. А. Жижиленко свого часу під вбивством розумів “позбавлення винним життя іншої людини” [Жижиленко А. А. Преступления против личности / А. А. Жижиленко. - М., Л. : Госиздат., 1927. - 140 с.], А. А. Піонтковський розглядав вбивство, як умисне або необережне позбавлення життя іншої людини [Пионтковский А. А. Преступления против личности / А. А. Пионтковский. - М. : Юр. изд-во НКЮ СССР, 1938. - 136 с.]. З позиції Г. О. Мендельсона, під вбивством розумілося умисне або необережне протиправне позбавлення життя іншої людини [Мендельсон Г. А. Уголовная ответственность за убийство и телесные

повреждения / Г. А. Мендельсон. - М. : Государственное издательство юридической литературы, 1962. - 40 с.]. На думку М. Д. Шаргородського, під вбивством необхідно розуміти умисне неправомірне позбавлення життя іншої людини [Шаргородский М. Д. Избранные работы по уголовному праву / М. Д. Шаргородский. - СПб. : «Юридический центр Пресс», 2003. - 434 с.]. В. О. Глушков визначав вбивство, як протиправне позбавлення життя [Глушков В. А. Ответственность за преступления в области здравоохранения / В. А. Глушков. - К. :Вища школа, 1987. - 199 с.].

В свою чергу Ю. В. Баулін визначав, вбивство як протиправне умисне позбавлення життя іншої особи, вчинене суб'єктом злочину за відсутності обставин, що виключають протиправність такого діяння [Баулін Ю. В. Протиправність як ознака вбивств / Ю. В. Баулін // Кримінально -правова охорона життя та здоров'я особи : Матер. наук.-практ. конф. [Харків] 22-23 квітня 2004 р. - К.- Х. : “ЮрінкомІнтер”, 2004. - С. 18 - 19.]. Окремі науковці пропонують під вбивством розуміти суспільно небезпечне протиправне діяння, вчинене особою, що підлягає кримінальній відповідальності, і полягає в умисному позбавленні життя іншої людини. В. К. Гришук визначає вбивство, як винне, протиправне заподіяння смерті іншій людині. О. А. Чуваков, під умисним вбивством пропонував розуміти умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині [Каранікола О. П. Поняття та ознаки вбивства / О. П. Каранікова // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». Том 26 (65). - 2013. - № 1. - С. 389-391.].

Наразі Кримінальний кодекс України (далі - КК) містить визначення вбивства в ч.1 ст.115 КК, де зазначається, що *вбивство* - це умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині [Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 2526. - Ст. 131.].

Для визначення цього поняття необхідно виокремити та проаналізувати

ознаки, що йому притаманні. Так, відповідно до вищевказаного та на підставі аналізу чинного кримінального законодавства, ознаками вбивства є:

- умисність, тобто наявність умислу на його вчинення;
- протиправність;
- наслідок у вигляді заподіяння смерті іншій людині. Отже, першою ознакою вбивства є умисність.

Беззаперечним, на наш погляд, є той факт, що при вчиненні найтяжчого злочину проти особи, вина суб'єкту злочину повинна виявлятися виключно у формі умислу. Ця ознака є найважливішою для даного дослідження, тому вважаю за необхідне запититися саме на ній.

Розкриваючи це питання, не можна не зазначити ст. 119 КК України, що передбачає відповідальність за вбивство з необережності. Відносно зазначеної норми, можна погодитися з думкою М. І. Хавронюка, який зазначає, що спричинення смерті у разі вчинення умисного діяння та у випадку необережності є двома різними, за правовим змістом, кримінально - правовими явищами. Для обох характерним є один вид суспільно небезпечного наслідку - смерть людини, але діяння, які призводять до нього, є істотно різними, що є визначальним для недопустимості позначення позбавлення життя з необережності терміном "вбивство" [Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації. Монографія / М. І. Хавронюк. - К. : Юрисконсульт, 2006. - 1048 с.]

В визначенні поняття вбивство, встановленого в ст.115 КК, закріплене посилення саме на форму вини у виді умислу. Далі у ст.ст. 116-118 КК, на початку диспозицій стоїть формулювання «Умисне вбивство...», а диспозиція ст. 119 КК має таке формулювання: «Вбивство, вчинене через необережність.». Чому законодавець в ст. 115 КК не зробив пряме посилення на те, що мова йде про визначення саме умисного вбивства. На мою думку, було б доречно якщо б диспозиція мала такий вигляд: «Умисне вбивство, тобто умисне заподіяння

смерті іншій людині...», тоді не виникало б жодних суперечок, оскільки висновок про те, що мова йде про визначення умисного вбивства можна зробити лише з назви самої статті. Таким чином, якщо визначення вбивства, яке закріплене в ст. 115 КК, підставити у диспозицію ст. 119, то отримаємо як мінімум суперечливе формулювання: «Умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині, вчинене через необережність».

Світова юридична практика вже досить тривалий час вважає, що вбивство - це злочин вчинений з умислом. Наприклад, Кримінальний Кодекс Республіки Білорусь також не містить поняття «вбивство з необережності», замість нього існує - «заподіяння смерті з необережності».

Крім того, необхідно зауважити, що у кримінально-правовій літературі вже неодноразово наголошувалося на недоцільності або неточності законодавчого визначення норми, передбаченої ст. 119 КК України. На підставі зазначеного серед науковців існують різні думки відносно зміни редакції вказаної норми, а саме: заподіяння смерті через необережність, заподіяння або спричинення смерті через необережність, необережне заподіяння смерті тощо.

Отже, вважаю за необхідне, що виходячи з вищевикладеного, внести зміни до ст. 119 КК у частині назви та диспозиції статті, а саме назву викласти в такій редакції: «Заподіяння смерті через необережність» та диспозицію в аналогічному вигляді.

Науковий керівник: Шевченко Є.В. - к.ю.н., доцент кафедри кримінального права №1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.